

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-101

M.A. (Part I) (I Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper-1)

(History and its Theory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the various definitions of History.

(2) Explain the relation between Political Science and History.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Evaluate the salient features of Arab History writing.

(2) Explain the contribution of scientific school of History.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each :[20]

(1) Review the salient features of Greek History writing.

(2) Explain the salient features of Church History writing.

(3) What is Post-Structuralism ? Explain its nature.

(4) Discuss the impact of Modernism on the History writing.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) The cyclical concept of History
- (2) Oral History
- (3) St. Augustine
- (4) Ramayan as a source of History
- (5) Romanticism
- (6) Derrida.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) इतिहासाच्या विविध व्याख्या स्पष्ट करा.
  - (2) राज्यशास्त्र व इतिहास यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) अरब इतिहास लेखनाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे मूल्यमापन करा.
  - (2) इतिहासातील शास्त्रीय प्रवाहाचे योगदान स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
  - (1) ग्रीक इतिहास लेखनाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
  - (2) चर्च इतिहास लेखनाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - (3) उत्तर संरचनावाद म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - (4) आधुनिकतावादाच्या इतिहासलेखनातील प्रभावाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) इतिहासाची चक्रिय संकल्पना
- (2) मौखिक इतिहास
- (3) चर्च इतिहासलेखन
- (4) रामायण इतिहासाचे एक साधन
- (5) स्वच्छंदतावाद
- (6) डेरीडा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

**(Core Course 2 : Evolution of Ideas and Institutions in
Ancient India)**

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the Sangam literature as a source of Ancient Indian History.

(ii) Review the expansion of Indus Valley Civilization.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the nature of lineage society in Vedic Period.

(ii) Explain the nature of Mauryan State.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words : [20]

(i) Evaluate the non-religious Sanskrit sources.

(ii) Examine the features of Neolithic culture in India.

P.T.O.

- (iii) State the nature of Political Institution in Satavahana period.
(iv) Describe the process of Urbanisation in South.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Define the concept of Ancient India
(ii) Megasthenes *Indica*
(iii) Foreign accounts
(iv) The Gupta Empire
(v) Nalanda University
(vi) Trade in the south.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) प्राचीन भारताच्या इतिहासाचे साधन म्हणून संगम साहित्याचे परीक्षण करा.
(ii) सिंधु संस्कृतीच्या विस्ताराचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) वेदकालीन वंशाधारीत समाजाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
(ii) मौर्य राज्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) अधार्मिक संस्कृत साधनांचे मुल्यमापन करा.
- (ii) भारतातील नवा अश्मयुगातील संस्कृतीच्या वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- (iii) सातवाहनकालीन राजकीय संस्थांचे स्वरूप सांगा.
- (iv) दक्षिणेतील नागरीकरणाच्या प्रक्रीयेचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची थोडक्यात उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) प्राचीन भारत ह्या संकल्पनेची व्याख्या
- (ii) मेगास्थेनिजचा इंडिका
- (iii) परकीय प्रवासी वृतांत
- (iv) गुप्त साम्राज्य
- (v) नालंदा विद्यापीठ
- (vi) दक्षिणेकडील व्यापार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-103

M.A. (Part I) (I Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper-III)

(Maratha Polity)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Critically examine the accounts of foreign travellers for the study of the Maratha Polity.

(ii) Discuss the origin and changing process of the kingship under the Marathas.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the village administration under the Maratha state.

(ii) Give an account of the Income items of the Maratha state.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Define the term of 'Maratha Polity'.

(ii) How is Watan system useful in administration of Maratha state.

(iii) Discuss in detail about Majlis.

(iv) Explain the nature and salient features of the Maratha Navy.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Sabhasad Bakhar
- (ii) Maratha kingship
- (iii) Balutedar
- (iv) Public income
- (v) Bramhasabha
- (vi) Infantry.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(i) मराठा राज्य व्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या परकीय प्रवासीच्या वृत्तांतांचे परीक्षण करा.

(ii) मराठा राजपदाचा उगम व बदलत गेलेल्या प्रक्रियेची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(i) मराठा राज्यातील ग्रामीण प्रशासन स्पष्ट करा.

(ii) मराठा राज्याच्या उत्पन्नाच्या बाबींचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

(i) मराठा राज्यव्यवस्था हि संज्ञा स्पष्ट करा.

(ii) मराठा राज्याच्या प्रशासन व्यवस्थेत वतनपद्धती कशी उपयुक्त होती ?

(iii) मजलीसबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

(iv) मराठ्यांच्या आरमाराचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (i) सभासद बखर
- (ii) मराठा राजपद
- (iii) बलुतेदार
- (iv) सार्वजनिक उत्पन्न
- (v) ब्रम्हसभा
- (vi) घोडदळ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper : 1

(Cultural History of Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) With the reference of Maharashtra culture, explain the concept of culture.

(ii) Explain the various views about the origin of Marathi people.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain term 'Maharashtra Pharma', Trace its origin and changes in its meaning.

(ii) Review the philosophy and teachings of Mahanubhav Cult.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) Explain the impact of Shakti Cult towards the Maharashtra.
- (ii) Bring out the features of Bakhar literature.
- (iii) Review interaction of Islamic culture with Marathi Culture.
- (iv) Describe the nature of fort Architecture.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Origin of Marathi language
- (ii) Sufi sant
- (iii) Shrigurucharitra
- (iv) Kekavali
- (v) Powada
- (vi) Murals under the Marathas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) महाराष्ट्र संस्कृतीच्या संदर्भात संस्कृती ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ii) मराठी लोकांच्या व्युत्पत्तीविषयीचे विविध मत्तप्रवाह स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) महाराष्ट्र धर्म ही संज्ञा स्पष्ट करा. त्याच्या उगम व बदलत गेलेल्या अर्थाचा मागोवा घ्या.
- (ii) महानुभव संप्रदायाचे तत्वज्ञान व शिकवणीचा आढावा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरी प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) महाराष्ट्रावरील शक्ती संप्रदायाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- (ii) बखरवाड्मयाची वैशिष्टे सांगा.
- (iii) मराठी व इस्लामी संस्कृती यांच्यातील आदान-प्रदानाचा आढावा घ्या.
- (iv) किल्ले स्थापत्यात्या स्वरूपाचे वर्णन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (i) मराठी भाषेचा उगम
- (ii) सुफीसंत
- (iii) श्रीगुरुचरित्र
- (vi) केकावली
- (v) पोवाडा
- (vi) मराठेकालीन भिक्तीचित्र.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper : II

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the factors that led to the emergence of caste system.

(ii) How does the Jain philosophies led to create the social equality?
Discuss.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the Bhakti movement in Medieval Period.

(ii) Discuss the social reforms of the Prarthana Samaj. State its impact on society.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) Discuss the term Dalit. What does the term Dalit consciousness signify ?
- (ii) Explain the role of Sant Tukaram in awakening social equality.
- (iii) Discuss the contribution of Shivram Janba Kamble in Dalit movement.
- (iv) Explain the contribution of Satyashodhak Samaj in social awareness.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Prarthana Samaj
- (ii) Saint Eknath
- (iii) Saint Chokhamela
- (iv) Sufism
- (v) Ramkrishna Mission
- (vi) Kisan Fagusi Bansode.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :—
- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
  - (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) जाती व्यवस्थेच्या उदयास कारणीभूत ठरलेले घटक सांगा.
- (ii) जैन तत्वज्ञानाने सामाजिक समानता कशी निर्माण केली ? चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) मध्ययुगीन काळातील भक्ती चळवळीचे परीक्षण करा.

(ii) प्रार्थना समाजाच्या सामाजिक सुधारणावर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) दलित या संज्ञेची चर्चा करा. दलित जाणिव्या या संज्ञेचे महत्त्व काय आहे.

(ii) सामाजिक समानता जागृत करण्यासाठी संत तुकारामाची भूमिका स्पष्ट करा.

(iii) दलित चळवळीतील शिवराम जानबा कांबळे यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

(iv) सामाजिक जागरूकतेमधील सत्यशोधक समाजाचे योगदान समजावून सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(i) प्रार्थना समाज

(ii) संत एकनाथ

(iii) संत चोखामेळा

(iv) सुफीझम

(v) रामकृष्ण मिशन

(vi) किसन फागुजी बनसोडे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper : 3

(History and Philosophy of Science and Technology)

(Development in the West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the concept of scientific method.

(ii) Review the achievement of ancient Greeks in the Mathematics and Medicine.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the nature and importance of Renaissance science.

(ii) Review the nature of the Copernican revolution in Astronomy.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Evaluate the technological development in ancient China.
  - (ii) Explain the relation between Church and Science.
  - (iii) Explain the importance of invention of Telescope.
  - (iv) Discuss the impact of Darwinism on the progress of society.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) What is science ?
  - (ii) Rome and Technology
  - (iii) Newton
  - (iv) Rise of industrial revolution
  - (v) Steam Power
  - (vi) Impact of science on Human mind.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) वैज्ञानिक पद्धत ही संकल्पना उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
  - (ii) गणित व वैद्यकीय क्षेत्रातील प्राचीन ग्रीकच्या कामगिरीचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) विज्ञान प्रबोधनाचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.
- (ii) खगोलशास्त्रातील कोपर्निकन क्रांतीच्या स्वरूपाचा आढावा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्राचीन चीन मधील तंत्रज्ञानात्मक प्रगतीचे मुल्यमापन करा.
- (ii) चर्च आणि विज्ञान यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (iii) दुर्बीनीच्या शोधाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (iv) डार्विनवादाचा समाजावर झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) विज्ञान म्हणजे काय ?
- (ii) रोम आणि तंत्रज्ञान
- (iii) न्यूटन
- (iv) औद्योगिक क्रांतीचा उदय
- (v) बाष्पशक्ती
- (vi) मानवी मनावरील विज्ञानाचा प्रभाव.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper : IV

[USA : From Isolation to Hegemony (1865 to 1989)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the United States foreign policy before World War-I.

(ii) Examine the causes and effects of the Spanish-American War.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain how the United States played a pivotal role at the Paris Peace Conference 1920.

(ii) What was the Munroe Doctrine ? Explain its significance.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) Explain the relation between United States and League of Nations.
- (ii) Bring out the importance of the Vietnam War.
- (iii) What were the main features of N.A.T.O ?
- (iv) Explain the local conflicts became internationalized during the cold war.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Concept of Hegemony
- (ii) Pearl Harbour
- (iii) Open Door Policy
- (iv) The Manchurian Crisis (1931)
- (v) Marshal Plan
- (vi) S.E.A.T.O.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) पहिल्या महायुद्धा पूर्वीच्या अमेरिकेच्या परराष्ट्र धोरणाची चर्चा करा.
- (ii) स्पेन-अमेरिकन युद्धाच्या कारणांचे व परिणामांचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) इ.स. 1920 मधील पॅरिस शांतता परिषदेमध्ये अमेरिकेने महत्वाची भूमिका कशी पार पाडली हे स्पष्ट करा.
- (ii) मनो सिद्धान्त काय होता ? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) राष्ट्रसंघ व अमेरिका यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (ii) व्हिएतनाम युद्धाचे महत्व सांगा.
- (iii) नाटोची ठळक वैशिष्ट्ये काय होती ?
- (iv) शीतयुद्धाच्या कालखंडातील स्थानिक संघर्षाचे आंतरराष्ट्रीयकरण झाले. स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्रभुत्वाची संकल्पना
- (ii) पर्ल हार्बर
- (iii) मुक्तद्वार धोरण
- (iv) मांचूरियन पेचप्रसंग (1931)
- (v) मार्शल योजना
- (vi) सियो.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-201

M.A. (Part-I) (II Sem.) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper IV)

(History and Its Practice)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss the requisite qualities of researcher.
  - (2) Review the procedure of the preparation of research outline.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Bring out the importance of internal criticism in veracity of documents.
  - (2) Explain the nature of constructive reasoning.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (1) Review the various types of research.
  - (2) Explain the importance of footnotes in historical research.
  - (3) Review the salient features of Marxist school of Historiography.
  - (4) Evaluate the myth as a source of History.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Choice of research subject
- (2) Secondary sources
- (3) Generalization
- (4) Romila Thapar
- (5) Itihas-purana Tradition
- (6) Legend.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) संशोधकाच्या अंगी असाव्या लागणाऱ्या गुणांची चर्चा करा.
- (2) संशोधनाचा आराखडा तयार करण्याच्या पद्धतीचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) कागदपत्रांची विश्वासाहता निश्चित करण्यासाठी अंतरंग परीक्षणाचे महत्व विशद करा.
- (2) विधायक तर्कनिष्ठ जुळणीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) संशोधनाच्या विविध प्रकारांचा आढावा घ्या.
- (2) इतिहास संशोधनातील तळटिपांचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) मार्क्सवादी इतिहासलेखन प्रवाहाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
- (4) इतिहासाचे साधन म्हणून मिथकाचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) संशोधन विषयाची निवड
- (2) दुय्यम साधने
- (3) सामान्यीकरण
- (4) रोमिला थापर
- (5) इतिहास-पुराण परंपरा
- (6) दंतकथा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-202

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper-5)

(Evolution of Ideas and Institution in Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Critically examine the literary sources of medieval Indian History.
  - (2) Discuss the theory of State as outlined in the Shukranitisara.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss agrarian relations under the Mughals.
  - (2) Explain the various points of view on the 18th Century in India.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (1) Give an account of Ramchandra Pant Amatya's ideas on State and Government.
  - (2) Examine the features of the theory of Patrimonial Bureaucratic State.
  - (3) State the nature of village administration during Chola period.
  - (4) Discuss the system of currency under the Vijayanagar Empire.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Autocracy
- (2) Theocratic State
- (3) Sant Kabir
- (4) Sufi Philosophy
- (5) Varaha
- (6) Merchant Guilds in South India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन भारतीय इतिहासाच्या वाङ्मयीन साधनांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (2) 'शुक्रनीतीसार' मधील राज्यविषयक सिद्धांताची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मुघलकालीन कृषक संबंधाची चर्चा करा.
- (2) 18व्या शतकातील भारताविषयी विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) रामचंद्रपंत अमात्याच्या राज्य आणि प्रशासनविषयक विचारांचा आढावा घ्या.
- (2) पितृसत्ताक नोकरशाही राज्यसिद्धांताच्या वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- (3) चोलकालीन ग्रामप्रशासनाचे स्वरूप लिहा.
- (4) विजयनगर साम्राज्यातील चलनव्यवस्थेची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) एकाधिकारशाही
- (2) धर्मनिष्ठ राज्य
- (3) संत कबीर
- (4) सूफी तत्वज्ञान
- (5) वराह
- (6) दक्षिण भारतातील व्यापारी श्रेण्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-203

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Socio-Economic History of the Marathas)

(Core Paper-6)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (a) State the importance of socio-economic history.
  - (b) Explain the importance of Marathi sources useful for the study of economic history of the Maratha.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (a) Discuss the nature of village administration of medieval Maharashtra.
  - (b) State the nature and importance of institution of Family in the 17th and 18th century.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words : [20]
  - (a) State the importance of fairs and festivals during the Maratha period.
  - (b) Discuss about higher education in the medieval Maharashtra.
  - (c) Explain the nature of land tenures under the Maratha period.
  - (d) Write in detail about trade centres in 17th and 18th century Maharashtra.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (a) Factory Records
- (b) Watandar
- (c) Caste system
- (d) Social mobility
- (e) Types of land
- (f) Types of coins.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) सामाजिक आणि आर्थिक इतिहासाचे महत्व सांगा.
- (2) मराठ्यांच्या आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या मराठी साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन महाराष्ट्राच्या ग्राम प्रशासनाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (2) 17व्या आणि 18व्या शतकातील कुटूंबसंस्थेचे स्वरूप व महत्व सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मराठेकालीन जत्रा आणि सणसमारंभाचे महत्व सांगा.
- (2) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील उच्चशिक्षणाविषयी चर्चा करा.
- (3) मराठेकालीन जमीनधारणा पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) 17व्या आणि 18व्या शतकातील महाराष्ट्रातील व्यापारी केंद्राविषयी सविस्तर लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) फॅक्टरी रेकॉर्ड्स
- (2) वतनदार
- (3) जातीव्यवस्था
- (4) सामाजिक गतिशीलता
- (5) जमीनीचे प्रकार
- (6) नाण्यांचे प्रकार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-204

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Optional Paper-V)

(Marathas in 17th and 18th Century Power Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the basic features of Maratha Political System.

(2) Discuss the nature of Maratha Confederacy.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the importance of position of chatrapati in the Maratha State

(2) Give on account of Maratha expansion in Bundelkhand and Malwa.

3. Answer any *two* of the following questions in 250 words each : [20]

(1) Critically examine the concept 'Maharashtra Dharma.

(2) Discuss the Maratha expansion in Gujarat.

(3) State significance of Antarveda in 18th century power politics.

(4) Explain the causes of failure of Maratha State.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Sardeshmukhi
- (2) Consequences of Panipat Battle
- (3) Malharrao Holkar
- (4) Peshwa Madhavrao Senior
- (5) Barabhai Politics
- (6) Bassein Treaty of 1802.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या राजकीय पद्धतीच्या मूल वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (2) मराठा मंडळाच्या स्वरूपाविषयी चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्यातील 'छत्रपती' या पदाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) बुंदेलखंड व माळवा प्रांतातील मराठा सत्ता विस्ताराचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) महाराष्ट्र धर्म या संकल्पनेचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (2) गुजरातमधील मराठ्यांच्या सत्ता विस्ताराची चर्चा करा.
- (3) 18व्या शतकातील सत्ताराजकारणातील अंतर्वेदाचे महत्व सांगा.
- (4) मराठा राज्याच्या न्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) सरदेशमुखी
- (2) पानिपतच्या लढाईचे परिणाम
- (3) मल्हारराव होळकर
- (4) थोरले माधवराव पेशवे
- (5) बाराभाईचे राजकारण
- (6) सन् 1802 चा वसईचा तह.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-205

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Optional Paper-IX)

(Nature of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
  - (1) Explain the contribution of Rajarshi Shahu Maharaj in solving the problems of untouchables.
  - (2) Discuss the socio-economic ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
  - (1) Give an account of the Mahad Satyagraha and explain its significance in the Dalit Movement.
  - (2) Discuss the aims, objectives and significance of the Independent Labour Party.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (1) Explain the work of Vitthal Ramji Shinde in Dalit Movement.
  - (2) Evaluate the work of the Republican Party of India.
  - (3) Explain the view of Dr. Babasaheb Ambedkar on the Hindu Code Bill.
  - (4) Examine the background of Dr. Babasaheb Ambedkar's conversion.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Bahishkrut Hitkarini Sabha
- (2) People's Education Society
- (3) Poona Pact
- (4) Yeola Conference
- (5) Dadasaheb Gaikwad
- (6) Dalit Rangbhumi.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) अस्पृश्यतेच्या समस्या सोडविण्यात राजर्षी शाहू महाराज यानी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
  - (2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक-आर्थिक विचारांची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) महाडच्या सत्याग्रहाचा वृत्तांत द्या आणि दलित चळवळीतील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
  - (2) स्वतंत्र मजुर पक्षाची ध्येय, उद्दिष्टे व महत्व यांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) विठ्ठल रामजी शिंदे यांचे दलित चळवळीतील कार्य विशद करा.
  - (2) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया या पक्षाच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
  - (3) हिंदु कोड बिलाबाबत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
  - (4) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धर्मातराच्या पार्श्वभूमीचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) बहिष्कृत हितकारीणीसभा
- (2) पिपल एज्युकेशन सोसायटी
- (3) पुणे करार
- (4) येवला परिषद
- (5) दादासाहेब गायकवाड
- (6) दलित रंगभूमि.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-206

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Optional Paper-VII)

(Economic History of Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Define the economic history of medieval India.
  - (2) Examine the Land Revenue System under the Mughals.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Explain the Jagirdari system under the Mughals.
  - (2) Explain the main features of trade routes and south Indian guilds.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *two*) : [20]
  - (1) Discuss the features of Iqta system.
  - (2) Explain the external trade in Mughal period.
  - (3) Examine the currency and banking system under the Mughals.
  - (4) Explain the saltpetre industry in the Mughal India.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in 100 words each : [20]

- (1) Zamindars in Medieval India
- (2) Urbanization
- (3) Textile Industry
- (4) Dyeing industry
- (5) Custom Duties
- (6) Tolls in Mughal India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) मध्ययुगीन भारताचा आर्थिक इतिहास परिभाषित करा.
  - (2) मुघलकालीन जमीन महसूल पद्धतीचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) मुघलकालीन जागीरदारी व्यवस्थेचे विवेचन करा.
  - (2) दक्षिण भारतीय व्यापारी मार्ग आणि श्रेणीच्या मुख्य वैशिष्ट्यांचे विवेचन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
  - (1) इक्ता पद्धतीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
  - (2) मुघलकालीन परराष्ट्रीय धोरणाचे विवेचन करा.
  - (3) मुघलकालीन चलन आणि बँकिंग व्यवस्थेचे परीक्षण करा.
  - (4) मुघलकालीन सोरा उद्योगाचे विवेचन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मुघलकालीन जमीनदारी
- (2) शहरीकरण
- (3) कापड उद्योग
- (4) रंग उद्योग
- (5) अबकारी कर
- (6) मुघलकालीन जकात.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-207

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY (Optional Paper VIII)

History of Science and Technology in India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Give information about the town planning in Indus Civilization.
  - (2) Assess the development of Astronomy and Mathematics in Ancient India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Assess the contribution of Sawai Jai Singh of Jaipur to science in medieval period.
  - (2) Discuss the development and work of ISRO.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]
  - (1) Assess the development of medical science in ancient India.
  - (2) Explain the development of technology in medieval period.
  - (3) Discuss the contribution made by Sir. C.V. Raman to science.
  - (4) Explain in detail Atomic Research in Independence India.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Bhattacharya
- (2) Military technology in Medieval India
- (3) Janter Manter
- (4) Dr. Abdul Kalam
- (5) Industrial policy resolution of 1956
- (6) Space science.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सिंधू संस्कृतीतील नगर नियोजन यावर माहिती द्या.
- (2) प्राचीन भारतातील खगोलशास्त्र व गणितातील विकासाचे मूल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन कालखंडातील जयपूरच्या सवाई जयसिंह यांनी विज्ञानाच्या क्षेत्रात केलेल्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.
- (2) भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (इस्रो) चा विकास व कार्य यावर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतातील वैद्यकशास्त्रातील विकासाचे मूल्यांकन करा.
- (2) मध्ययुगीन काळातील तंत्रज्ञानाचा झालेल्या विकासाचे वर्णन करा.
- (3) सर सी.व्ही. रामन यांच्या विज्ञानातील योगदानाची चर्चा करा.
- (4) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील अणु संशोधनाचे सविस्तर वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भट्टाचार्य
- (2) मध्ययुगीन भारतातील लष्करी तंत्रज्ञान
- (3) जंतर मंतर
- (4) डॉ. अब्दुल कलाम
- (5) सन् 1956चा औद्योगिक धोरण ठराव
- (6) अंतराळ विज्ञान.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-301

M.A. (Part II) (III Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper-7)

(Ancient and Medieval Civilization of the World)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss the socio-religious and economic life during the Mesopotamian Civilization.
  - (2) Examine the development of Government during the Classical Greek Civilization.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss the cultural life of the Arabian Civilization.
  - (2) Examine the impact of Church on the state policies.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words : [20]
  - (1) Explain the meaning and definition of Civilization.
  - (2) Discuss the development of Ancient Persian literature.
  - (3) Explain the nature of Republican form of Government during the Classical Roman Civilization.
  - (4) Examine the nature and consequences of feudalism in the medieval west.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Mathura Style of Arts
- (2) Confucian Philosophy
- (3) Classical Roman Arts
- (4) Dark-Age
- (5) Medieval Science
- (6) Absolute Monarchy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) मेसोपेटयमियन संस्कृतीकालीन सामाजिक-धार्मिक व आर्थिक जीवनाची चर्चा करा.
  - (2) अभिजात ग्रीक संस्कृतीकालीन शासनसंस्थेच्या विकासाचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) अरेबीयन संस्कृतीतील सांस्कृतिक जीवनाची चर्चा करा.
  - (2) राज्याच्या धोरणांवरील चर्चेच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) संस्कृतीचा अर्थ व व्याख्या स्पष्ट करा.
  - (2) प्राचीन पर्शियन वाङ्मयाच्या विकासाची चर्चा करा.
  - (3) अभिजात रोमन संस्कृतीकालीन प्रजासत्ताक शासन पद्धतीची स्वरूप स्पष्ट करा.
  - (4) मध्ययुगीन पाश्चात्य जगातील सरंजामशाहिच्या स्वरूप आणि परीणामांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मथुरा कलाशैली
- (2) कन्प्युसिएन तत्वज्ञान
- (3) अभिजात रोमन कला
- (4) अंधकार-युग
- (5) मध्ययुगीन विज्ञान
- (6) निरंकुश राजेशाही.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Core Paper-8

(Indian History : Challenges and Perspectives)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(a) Discuss the state theory of Gazali in detail.

(b) Define Urbanisation. Explain its nature and types.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(a) Review the salient features of Indian Feudalism.

(b) Explain the rise and growth of Indian Capitalism.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(a) Explain the social aspects of Urbanisation.

P.T.O.

- (b) Explain the nature and importance of Democratic State.
- (c) Examine the rise and growth of Indian Feudalism.
- (d) Discuss the potentialities of Capitalism.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (a) Abul Fazal's ideology of State
- (b) Socialist State
- (c) Economic impact of Urbanisation
- (d) Objectives of Capitalism
- (e) Absolute Monarchy
- (f) Sir William Jones.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (अ) गझाली यांच्या राज्यविषयक सिद्धांताची सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) नागरिकरणाची व्याख्या आणि त्याचे स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (अ) भारतीय सरंजामशाहीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
- (ब) भारतीय भांडवलशाहीचा उदय व विकास स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (अ) नागरिकरणाचे सामाजिक घटक स्पष्ट करा.
- (ब) लोकसत्ताक राज्याचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.
- (क) भारतीय सामंतशाहीच्या उदय व विकासाचे परीक्षण करा.
- (ड) भांडवलशाहीच्या क्षमतांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (अ) अबुल फजल यांच्या राज्यविषयक सिद्धान्त
- (ब) समाजवादी राज्य
- (क) नागरिकरणाचा आर्थिक प्रभाव
- (ड) भांडवलशाहीची उद्दिष्ट्ये
- (इ) निरंकुश राजेशाही
- (फ) सर विल्यम जोन्स.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-303

M.A. (Part II) (III Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper-9)

(Economic History of Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the nature of the Merchantilist phase of colonial economy.

(2) Evaluate the Permanent Settlement.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is meant by 'Commercialization of Agriculture' ? Explain the causes and consequences of the commercialization of Agriculture.

(2) Examine the development of Industry in India with special reference to Iron and Steel.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the term 'De-industrialization' and its effect on Rural Area.

(2) Review the development of Railways during the Colonial rule.

(3) Examine the development of India's foreign trade during the Colonial regime.

(4) Review the rise and growth of Banking System under the Colonial Government.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Free Trade Phase
- (2) Mahalwari system
- (3) Mining Industry
- (4) Textile Industry
- (5) Internal Trade
- (6) Fiscal system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील व्यापारवादी अवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - (2) कायमधारा पद्धतीचे मूल्यमापन करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय? शेतीच्या व्यापारीकरणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
  - (2) भारतातील लोह आणि पोलाद उद्योगाच्या विशेष संदर्भात औद्योगिक विकासाचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) अनुद्योगिकरण ही संज्ञा स्पष्ट करून ग्रामीण भागावरील त्याचे परिणाम स्पष्ट करा.
  - (2) वासाहतिक कालखंडातील रेल्वेच्या विकासाचा आढावा घ्या.
  - (3) वासाहतिक कालखंडातील भारताच्या परकीय व्यापाराच्या विकासाचे परीक्षण करा.
  - (4) वासाहतिक शासन काळातील बँकिंग व्यवस्थेच्या उदय आणि विकासाचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मुक्तव्यापारवादी अवस्था
- (2) महालवारी पद्धती
- (3) खाण उद्योग
- (4) कापड उद्योग
- (5) अंतर्गत व्यापार
- (6) वित्तीय अवस्था.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-304

M.A. (Part II) (III Sem.) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper No. 15

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Change)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Review the cultural developments in the Ancient and Medieval Maharashtra.

(ii) Examine the impact of Utilitarianism on the Revenue Administration of the British Government in Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the rise and contribution of Middle Class to Maharashtra.

(ii) Review the socio-economic expression of Nationalism in Maharashtra.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Discuss the impact of Bhakti Movement on Maharashtra.
  - (ii) Critically examine the impact of the revenue system in Maharashtra.
  - (iii) Discuss the social stratification and impact of caste system in Maharashtra.
  - (iv) Evaluate the contribution of Pune Sarvajanic Sabha to Maharashtra.
4. Write short notes any *four* of the following in **100** words : [20]
- (i) Chhatrapati Shivaji's Swarajya
  - (ii) Bureaucracy
  - (iii) Romanticism
  - (iv) Beginning of Working Class
  - (v) Nature of Nationalism in Maharashtra
  - (vi) Bombay Association.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्राचीन आणि मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील सांस्कृतिक वाटचालीचा आढावा घ्या.
  - (ii) महाराष्ट्रातील ब्रिटिश शासनाच्या महसूल प्रशासनावरील उपयुक्ततावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) महाराष्ट्रातील मध्यमवर्गाचा उदय आणि त्याच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (ii) महाराष्ट्रातील सामाजिक आर्थिक राष्ट्रवादाच्या अभिव्यक्तीचा आढावा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) महाराष्ट्रावरील भक्ती चळवळीच्या प्रभावाची चर्चा करा.
- (ii) महाराष्ट्रातील महसूल व्यवस्थेच्या प्रभावाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (iii) महाराष्ट्रातील सामाजिक स्तरीकरण आणि जातीव्यवस्थेचा प्रभाव यांची चर्चा करा.
- (iv) महाराष्ट्रातील पुणे सार्वजनिक सभेच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे स्वराज्य
- (ii) नोकरशाही
- (iii) स्वच्छंदतावाद
- (iv) कामगार वर्गाचा उदय
- (v) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाचे स्वरूप
- (vi) बॉम्बे असोशिएशन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper : 16

[British Administrative Policies in India (1765-1892)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the 'Divide and Rule' in context of British Policy in India.

(ii) Examine the impact of Charter Acts on the Indian Administration under British East India Company.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Evaluate the Educational Policy of British East India Company.

(ii) Critically examine the development of Indian Press upto 1892.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Review the emergence of Executive under the rule of British East India Company.
  - (ii) What is de-industrialisation ? Assess its impact on Indian Economy.
  - (iii) Examine the policy of 'Doctrine of Lapse' with its consequences.
  - (iv) Explain the nature and importance of Government of India Act of 1858.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Ring Fence policy
  - (ii) 'Free-Trade Phase' in colonial economy
  - (iii) Ryotwari system
  - (iv) Socio-religious policy of British East India Company.
  - (v) Development of Bureaucracy under the rule of Lord Cornwallis
  - (vi) Queen's proclamation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'फोडा आणि राज्य करा' हे भारताच्या संदर्भातील ब्रिटिशांचे धोरण स्पष्ट करा.
  - (ii) भारतीय प्रशासनावरील ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीच्या काळातील सनदी कायद्यांच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीच्या शैक्षणिक धोरणाचे मूल्यमापन करा.
- (ii) 1892 पर्यंतच्या भारतीय वृत्तपत्रांच्या विकासाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीच्या राजवटीतील कार्यकारी संस्थेच्या उदयाचा आढावा घ्या.
- (ii) अनुद्योगिकरण म्हणजे काय ? भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील त्याच्या प्रभावाचे मुल्यमापन करा.
- (iii) खालसा धोरणाचे त्याच्या परिणामांसह परीक्षण करा.
- (iv) 1858 च्या भारतविषयक कायद्याचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (i) संरक्षक कवच धोरण
- (ii) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील 'खुल्या व्यापाराची अवस्था'
- (iii) रयतवारी पद्धत
- (iv) ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीचे सामाजिक-धार्मिक धोरण
- (v) लॉर्ड कॉर्नवॉलिसच्या काळातील नोकरशाहीचा विकास
- (vi) राणीचा जाहिरनामा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper : 17

(Gender and Indian History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is Feminism ? Evaluate the contribution of Jerda Lerner to the Feminist Historiography.

(ii) Examine the Marxist approach to the feminism.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the impact of family and community to the position of India women.

(ii) Review the position of women in Indian philosophy.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Explain the contribution of Simone de Beauvoir to the feminism.
  - (ii) Assess the Radical approach to the feminism.
  - (iii) Evaluate the state policies related to women's issues.
  - (iv) Discuss the position of women as depicted in Buddhist philosophy.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Patriarchy
  - (ii) Betty Friden
  - (iii) Liberal approach of feminism
  - (iv) Emancipation of women
  - (v) Economic position of Indian women
  - (vi) Gargi.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) स्त्रीवाद म्हणजे काय ? जेडा लेनेर यांच्या स्त्रीवादी इतिहास लेखनातील योगदानाचे मुल्यमापन करा.
  - (ii) स्त्रीवादा बाबतच्या मार्क्सवादी दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) भारतीय स्त्रीयांच्या स्थितीवरील कुटूंब व समाजाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- (ii) भारतीय तत्वज्ञानातील स्त्रीयांच्या स्थितीचा आढावा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) सिमॉन-द-बेव्हयोर यांचे स्त्रीवादातील योगदान स्पष्ट करा.
- (ii) स्त्रीवादाबाबतच्या जहाल दृष्टिकोणाचा आढावा घ्या.
- (iii) स्त्रीयांच्या प्रश्ना संबंधीच्या राज्याच्या धोरणांचे मुल्यमापन करा.
- (iv) बौद्ध तत्वज्ञानात प्रतिबिंबित झालेल्या स्त्रीयांच्या स्थितीची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (i) पितृसत्ताक पद्धती
- (ii) बेटि फ्रायडन
- (iii) स्त्रीवादाबाबतचा उदारमतवादी दृष्टिकोण
- (iv) स्त्रीबंध मुक्ती
- (v) भारतीय स्त्रीयांचे आर्थिक स्थान
- (vi) गार्गी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-307

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

Optional Paper : 18

(East Asia : China, 1900-2000)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the Nationalist Revolution of Dr. Sun-Yat-Sen in Chinese History.

(ii) Evaluate the achievements of Chiang-Kai-Shek.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Review the 'Ten Glorious Years of People Republic of China.'

(ii) Explain the nature of Cultural Revolution in China.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the causes of Boxer Rebellion.

(ii) Review the relations between China and USSR.

(iii) Explain the modernisation of Military system in China.

(iv) Examine the recent trends in Pro-Democracy movement in China.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Kuomintang

(ii) Red Army

(iii) Panchsheel Pact

(iv) Science and Technology

(v) Taiwan Crisis

(vi) Tainanmen Incident.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(i) चीनच्या इतिहासातील डॉ. सन-यत-सेन यांच्या राष्ट्रवादी क्रांतीची चर्चा करा.

(ii) चौंग-कै-शेक च्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) चीनच्या लोक प्रजासत्ताकाच्या पहिल्या दहा दैदिप्यमान वर्षांचा आढावा घ्या.
- (ii) चीन मधील सांस्कृतिक क्रांतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) बॉक्सर उठावाची कारणे स्पष्ट करा.
- (ii) चीन आणि रशिया यांच्यातील संबंधाचा आढावा घ्या.
- (iii) चीन मधील लष्करी व्यवस्थेचे आधुनिकीकरण स्पष्ट करा.
- (iv) चीन मधील लोकशाहीपूरक चळवळींच्या नविन विचार प्रवाहांचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (i) कोमिंगटांग
- (ii) लालसेना
- (iii) पंचशील करार
- (iv) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान
- (v) तैवान संघर्ष
- (vi) तिनानमिन प्रसंग.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-401

M.A. (Part II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper-10 : History of Modern India (1857-1971)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss India's modernity and its synthetic nature.
  - (2) Examine the rise and growth of Economic Nationalism in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss the ideology and its expression during the Gandhian phase of India's freedom struggle.
  - (2) Review the rise and growth of Revolutionary Movement with reference to ideology and expression.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (1) Explain the nature of Indian Nationalism
  - (2) Discuss the process of widening of constitutional space.
  - (3) Examine the philosophy of the extremist.
  - (4) Discuss the salient features of Indian Constitution.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Nature of Indian Renaissance
- (2) Bombay Association
- (3) Safety valve theory
- (4) Four-fold program
- (5) Parallel Government
- (6) Nationalization of Banks.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) भारतातील आधुनिकता आणि तिचे वास्तव स्वरूप यांची चर्चा करा.
- (2) भारतातील आर्थिक राष्ट्रवादाचा उदय आणि विकास यांचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यातील गांधीयुगाची विचारधारा आणि तिची अभिव्यक्ती याची चर्चा करा.
- (2) विचारधारा आणि अभिव्यक्ती यांच्या संदर्भात क्रांतिकारी चळवळीच्या उदय आणि विकासाचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) भारतीय राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) घटनात्मक अवकाशाच्या विस्ताराच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.

- (3) जहालवादी तत्वज्ञानाचे परीक्षण करा.
- (4) भारतीय संविधानाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) भारतातील पुनरुज्जीवन चळवळीचे स्वरूप
- (2) बॉम्बे असोसिएशन
- (3) सुरक्षा झडप सिद्धांत
- (4) चतुःसुत्री कार्यक्रम
- (5) प्रतिसरकार
- (6) बँकांचे राष्ट्रीयकरण

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Intellectual History of The Modern West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (i) Discuss the background and nature of Renaissance.
  - (ii) Explain nature and contribution of Reformation.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (i) Discuss the nature and impact of scientific progress with reference to Copernican revolution.
  - (ii) Examine the rise and growth of Utilitarianism.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (i) Explain the meaning of Enlightenment.
  - (ii) Explain the rise and growth of Individualism.
  - (iii) Discuss salient features of Democracy.
  - (iv) Review the rise and growth of Post-Modernism.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Newtonian revolution
- (ii) Humanism
- (iii) Romanticism
- (iv) Capitalism
- (v) Communism
- (vi) Totalitarianism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (i) पुनरुज्जीवन चळवळीची पार्श्वभूमी आणि स्वरूप यांची चर्चा करा.
  - (ii) सुधारणावादी चळवळीचे स्वरूप आणि योगदान स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (i) कोपर्निकस क्रांतीच्या संदर्भात वैज्ञानिक प्रगतीचे स्वरूप आणि प्रभाव यांची चर्चा करा.
  - (ii) उपयुक्ततावादाचा उदय आणि विकास यांचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (i) प्रबोधनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
  - (ii) व्यक्तीवादाचा उदय आणि विकास यांचे परीक्षण करा.
  - (iii) लोकशाहीच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
  - (iv) उत्तर-आधुनिकतावादाचा उदय आणि विकास यांचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(i) न्यूटनची क्रांती

(ii) मानवतावाद

(iii) स्वच्छंदतावाद

(iv) भांडवलशाही

(v) साम्यवाद

(vi) सर्वकषवाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-403

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Core Paper-12)

[World After World War-II (1945-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss nature of the cold war with reference to Korean War.

(2) Examine development of cold war with reference to NATO and Warsaw Pact.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the impact of Non-Aligned Movement on the World after World War-II.

(2) Critically examine the role of U.S.A. in the Arab-Israel Conflicts.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words : [20]

(1) Explain the importance of the Berlin Crisis of 1948.

(2) Discuss the Palestine Issue in detail.

(3) Examine the impact of communism on Indo-China.

(4) Assess the impact of disintegration of U.S.S.R.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Cuban Crisis
- (2) SEATO
- (3) Principles of Panchsheel
- (4) Suez Crisis
- (5) Vietnam War
- (6) Perestroika and Glasnost.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) कोरियन युद्धाच्या संदर्भात शीतयुद्धाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
  - (2) नाटो आणि वॉर्सा कराराच्या संदर्भात शीतयुद्धाच्या वाटचालीचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) दुसऱ्या महायुद्धानंतरच्या जगावरील अलिप्ततावादी चळवळीच्या प्रभावाची चर्चा करा.
  - (2) अरब-इझ्राईल संघर्षातील अमेरिकेच्या भूमिकेचे टिकात्मक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) 1948 च्या बर्लिन समस्येचे महत्व स्पष्ट करा.
  - (2) पॅलेस्टाईन प्रश्नाची सविस्तर चर्चा करा.
  - (3) इंडोचायनावरील साम्यवादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
  - (4) सोव्हियत रशियाच्या विघटनाच्या प्रभावाचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) क्युबा पेचप्रसंग
- (2) सिण्टो
- (3) पंचशील तत्वे
- (4) सुवेझ पेचप्रसंग
- (5) व्हिएतनाम युद्ध
- (6) पेरेस्त्रोएका आणि ग्लासनोस्त.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-404

**M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2019
HISTORY**

(Optional Paper-19)

**(Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra)
(2008 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss the impact of Reform Movements with reference to Gender equality in the 19th century Maharashtra.
  - (2) Examine the philosophical foundations of Prarthana Samaj.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Review the economic transformation in the 19th century Maharashtra with reference to Industrial Growth.
  - (2) Explain the nature of Renaissances in Maharashtra.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (1) Discuss the development of Reform movements in the 19th century Maharashtra with reference to the caste problems.
  - (2) Review the impact of Paramhansa Mandali.
  - (3) Explain the impact of commercialization of agriculture on the 19th century Maharashtra.
  - (4) Examine the changes in the contents and forms of literature during the 19th century Maharashtra.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Savitribai Phule
- (2) Principles of Satyashodhak Samaj
- (3) Trade and commerce during the 19th century Maharashtra
- (4) English Education
- (5) Historical Conciousness
- (6) Shetkaryancha Asud.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) लिंगभाव समानतेच्या संदर्भात 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सुधारणा चळवळीच्या प्रभावाची चर्चा करा.
  - (2) प्रार्थना समाजाच्या तात्वीक बैठकीचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) औद्योगिक विकासाच्या संदर्भात 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील आर्थिक स्थित्यंतराचा आढावा घ्या.
  - (2) महाराष्ट्रातील प्रबोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
  - (1) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सुधारणा चळवळीच्या विकासाची जातीय प्रश्नांच्या संदर्भात चर्चा करा.
  - (2) परमहंस मंडळीच्या प्रभावाचा आढावा घ्या.
  - (3) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील शेतीच्या व्यापारीकणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
  - (4) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील साहित्याच्या आशय व रचना यामध्ये झालेल्या बदलांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) सावित्रीबाई फुले
- (2) सत्यशोधक समाजाची तत्व
- (3) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील वाणिज्य व व्यापार
- (4) इंग्रजी शिक्षण
- (5) ऐतिहासिक जाणीवा
- (6) शेतकऱ्यांचा आसूड.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-405

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2019
HISTORY
(Optional Paper-20)
(Socio-Religious Reform Movement in South India)
(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Discuss the nature of socio-religious reform movements in the 19th century India.
  - (2) Examine the impact of Alluri Sitaramajulu movement on Andhra Pradesh.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Explain the nature of social Legislation in Mysore.
  - (2) Evaluate the contribution of E.V. Ramaswami Naicker to the Non-Brahmin movement in Tamil Nadu.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each :[20]
  - (1) Discuss the Virasalingam Pantalu's socio-religious reform movement in Andhra Pradesh.
  - (2) Examine the rise and growth or Sri Narayan Movement in Kerala.
  - (3) Discuss the background and nature of Non-Brahmin movement with reference to Justice Party.
  - (4) Evaluate the contribution of Annadurai to the Non-Brahmin movement in Tamil Nadu.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Self Respect Movement in Tamil Nadu
- (2) Nature of Social Legislation in Mysore
- (3) Non-Brahmin Movement
- (4) Concept of 'Periyar'.
- (5) Ezhawa Sabha
- (6) South Indian Liberal Federation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) 19व्या शतकातील भारतातील सामाजिक धार्मिक सुधारणा चळवळीचा स्वरूपाची चर्चा करा.
  - (2) आंध्र प्रदेशातील अल्लूरी सीतारामराजुला चळवळीच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) म्हैसूर मधील सामाजिक विधीनियमाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - (2) तामिळनाडू मधील ब्राह्मणेत्तर चळवळीतील इ.व्ही. रामास्वामी नायकर यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नाचे प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
  - (1) आंध्र प्रदेशातील वीरेसलिंगम् पंतलू यांच्या सामाजिक धार्मिक सुधारणा चळवळीची चर्चा करा.
  - (2) केरळ मधील श्री नारायण चळवळीच्या उदय आणि वाटचालीचे परीक्षण करा.
  - (3) जस्टिस पार्टीच्या संदर्भात ब्राह्मणेत्तर चळवळीची पार्श्वभूमी आणि स्वरूपाची चर्चा करा.
  - (4) तामिळनाडू मधील ब्राह्मणेत्तर चळवळीतील अण्णादुराई यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) तामीळनाडू मधील स्वाभिमानी चळवळ
- (2) म्हैसूर मधील सामाजिक विधीनियमांचे स्वरूप
- (3) ब्राह्मणेत्तर चळवळ
- (4) 'पेरियार' ही संकल्पना
- (5) इझवा सभा
- (6) साउथ इंडियन लिबरल फेडरेशन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5505]-406

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Optional Paper-21)

(Urban History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the Typology of Cities.

(2) Discuss the second Urbanisation in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Review the debates in Urban History.

(2) Examine the nature of linkage between Town and hinterland.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each :[20]

(1) Examine the first Urbanisation in the Indus valley civilisation.

(2) Discuss the nature of urbanisation in ancient South India.

(3) Review the parts administration in India.

(4) Explain the impact of Industrial Towns on Urbanisation.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Urban Settlement
- (2) Second Urbanisation
- (3) South Indian Cities
- (4) Urban decay
- (5) Cantonment
- (6) Administrative Towns.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) शहरांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) भारतातील दुसऱ्या नागरीकरणाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) नागरी इतिहासातील विवादांचा आढावा घ्या.
- (2) नगरे आणि किनाऱ्यालगतचा प्रदेश यांच्यातील डव्याच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) सिंधु संस्कृतीतील पहिल्या नागरीकरणाचे परीक्षण करा.
- (2) प्राचीन दक्षिण भारतातील नागरीकरणाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (3) भारतातील बंदरांच्या प्रशासनाचा आढावा घ्या.
- (4) नागरीकरणावरील औद्योगिक नगरांचा प्रभाव स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) नागरी स्थायीकरण
- (2) दुसरे नागरीकरण
- (3) दक्षिण भारतातील शहरे
- (4) शहरांचा नाश
- (5) लष्करी छावणी
- (6) प्रशासकीय नगरे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5505]-407

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2019

HISTORY

(Optional Paper-22)

[East Asia : Japan (1853-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the Feudalism in Japan.

(2) Examine the impact of modernisation on the social life of Japan.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the importance of Washington conference.

(2) Review the rise, growth and decline of the constitutionalism in Japan.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the impact of world War I on Japan.

(2) Discuss the rise and growth of Militarism in Japan.

(3) Examine the role of Japan in World War II.

(4) Review the economic progress with reference to industrialisation in Japan.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Meiji Restoration
- (2) Open Door Policy
- (3) Treaty of Kanagawa
- (4) Rome-Berlin-Tokyo Axis
- (5) General MacAurthur
- (6) China-Japan Relation after 1952.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) जपान मधील सरंजामशाहीची चर्चा करा.
- (2) जपानच्या समाज जीवनावरील आधुनिकतेच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) वॉशिंग्टन परिषदेचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) जपान मधील घटनावादाच्या उदय, विकास आणि न्हासाचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) जपान वरील पहिल्या महायुद्धाचा परिणाम स्पष्ट करा.
- (2) जपान मधील लष्करवादाच्या उदय आणि विकासाची चर्चा करा.
- (3) जपानची दुसऱ्या महायुद्धातील भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (4) जपानमधील औद्योगिकीकरणाच्या विशेष संदर्भात आर्थिक विकासाचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मेईजी पुनर्स्थापना
- (2) मुक्तद्वार धोरण
- (3) कानागावाचा तह
- (4) रोम-बर्लिन-टोकीयो अक्ष
- (5) जनरल मॅक ऑर्थर
- (6) इ.स. 1952 नंतरचे चीन-जपान संबंध.